

*Pokus o vymezení zla (určité formy):*

- psychopatologie u moci - zneužívání moci, psychopati u moci
- lidská hloupost jako nástroj pro zlo
- narcismus
- netolerantní, vypjatý fundamentalismus
- nerozumnost, hloupost
- autokracie
- chamtivost
- deformující prostředí (-kde zlo bují)
- sobeckost - "účel světí prostředky" (- zlo, kde je člověk POUZE prostředkem k dosažení toho, co chceme, za každou cenu)
- chudoba (- kde bují radikální myšlenky, které jsou živnou půdou zla)
- agrese, teror
- vražda
- násilí
- strach vyvolávací zlo v člověku
- manipulace
- odosobnění (absence kritického myšlení)
- nepojmenování zla, zmatení pojmů, manipulace s pojmy
- křivda
- nespravedlnost
- tolerance zrůdnosti, zla - lhostejnost k problémům ostatních

*Odpověď na otázky (anketa):*

1. Jsou dobro a zlo rovnocenné fenomény?
2. Je existence zla nutná?
3. Je zlo relativní?
4. Co vede člověka k páčání zla?
5. Co je příčinou zla?

**RESPONDENT:**

1) *Myslím si, že ani jedno z toho si není nějak vzájemně nadřazeno. Je to něco jako mince, která má dvě strany, ale zároveň ta samotná mince je brána jako něco jednotného, a to podle mě funguje i u dobra a zla, ačkoliv jde o dvě "strany" tak stejně to tvoří jednotu.*

2) *Existence zla je nutná. Ať se nám to líbí nebo ne. Bez zla bychom, dle mého názoru, nemohli dále určovat, co je samo dobro. Myslím si, že abychom mohli konat dobro, musíme mít určitou zkušenost se zlem, protože bez zla nevíme, co vlastně to dobro je. Dobro a zlo je pro mě něco jako **jin a jang**: jedno bez druhého nemůže fungovat.*

3) Na zlo je, podle mě, nahlíženo jako na něco, co je opravdu špatné, je to odmítáno společností, jako největší hřích atd. Přesto si myslím, že zlo tu je s námi každý den a někdy to samotné zlo je pácháno za účelem dobra, ačkoliv to zní divně, že zlem dokážeme napáchat dobro, tak vyvozuju to z toho, že když chci někdy něčeho dosáhnout z mého pohledu dobrem, tak tím můžu nezištně páchat zlo (funguje to prostě naopak). Když to shrnu, asi bych zlo hned nezavrhoval jako něco "ultrašpatného", je to něco přirozeného nutné, žijící zároveň s dobrem.

4) Je zde nepřeborné množství aspektů zapříčiňující samotné zlo, které pak člověk koná. Ale u lidí je tím důvodem páchání zla na vině určitá výchova vnějším prostředím. Ať už mluvíme o rodině, či celkově společnosti dané kultury. Bráno v globálním měřítku, člověk vychovaný v Saudské Arábii se bude chovat a posuzovat jinak, než někdo ze západní Evropy z důvodu odlišných morálních hodnot a tím i jiným nahlížením na to, co je správné a co správné není. Je taky možné, že páchání zla je takový vedlejší produkt svobodné mysli.

5) Původ zla je tu od té doby, co se člověk objevil na planetě Zemi jakožto první myslící tvor, který dokáže posuzovat situace a vynášet tzv. "rozsudky" a nejedná pouze na základě pudů. Protože zvířata nemůžeme soudit jestli dělají něco špatně, jelikož jednají na základě právě těchto přírodou daných pudů. Kdežto člověk je v tomto svobodný a má možnost potlačit pudy a rozhodnout se na základě své svobodné mysli, logiky a kdo ví ještě čeho.

### Mé meditace o zlu a pokusy o zodpovězení:

#### Signifikantní prvky zla:

- rychle se šíří, je návykové, omamné
- vnímáme jej intenzivněji
- stupňuje se, choří lidé mohou místo zdravého "hryzání svědomí" cítit vášeň při konání zlých věcí
- dlouho zůstává zakořeněno v lidech, kteří jeho ničivou sílu zkusili bezprostředně
- s plynutím času se pak nechá snadno relativizovat, zejména lidmi, kteří s ním neměli až tak frustrující zkušenosti
- má destruktivní účinky s dlouhým efektem

#### Jsou dobro a zlo rovnocenné fenomény?

- Rovnost těchto dvou sil předpokládá tzv. **dualismus**, typický spíše pro východní filosofie. Tyto dvě entity nemohou existovat odděleně a neustále mezi sebou svádí boj a svět je jejich bojištěm.
- Který z nich však sám sebe prohlásí za schopnějšího, lepšího. Lepší může být jen jeden a druhý se musí zákonitě mýlit. V případě, že je hodnotíme, musíme mít kritérium hodnocení, musí být něco nadřazeného, něco vyššího, jež svojí autoritou zvažuje jejich hodnoty. Kdy síly byly vyrovnané, co by člověka pak nutilo konat dobro a vystříhat se zlu?
- U **Zaratuštrismu** jediný bůh **Ahura Mazda** stvořil jako plod své mysli dvojčata **Spenta Mainju** (DOBRO, SVĚTLO, DUŠE, DEN) a **Angra Mainju** (ZLO, TMA, TĚLO, NOC). Nakonec však **Spenta Mainja** vyhraje
- Není tedy dobro nadřazené, když je předem jasné že vyhraje?

### *Je existence zla nutná?*

Popravdě zde nemám sám ještě vyřešeno. Asi by záleželo na definici zla, kterou bychom zvolili.

#### **Zlo jako negace dobra, nedostatek dobra.**

- Pokud je zlo nedostatkem dobra, brojí proti němu, je jeho opakem, je-li to ničení dobra, pak na dobru parazituje nemá nutnou existenci, nemůže být samo o sobě. ***Krása bez kazu může existovat, ale kaz bez ní nikoli.***
- Pokud, ale existuje dobro a člověka má svobodu konání, musí existovat i zlo, aby se z titulu své svobody mohl rozhodnout mezi dobrem a zlem a za své rozhodnutí musíme také nést plnou ZODPOVĚDNOST.
- Možná trochu cynicky, ale nebyl by svět bez zla rájem? Nebylo-li by zlo, nedělali bychom morální rozhodnutí a byli bychom neschopní morálního růstu, neboť bychom byli dokonalí.

Častý argument je, že **bychom si nevážili dobra a krásy, kdyby tu neexistovalo zlo** a že bychom ho brali jako samozřejmost.

- I zde použiji příměr, a sice C.G. Junga: **"Světlo potřebuje temnotu, aby mohlo svítit."** Trápení, neštěstí, zlo nás vždy nějak profiluje, vždy nás nějak mění. Někdy skrze trápení nalezneme štěstí a říká se, že člověk roste přes překážky a dobro překážka není.

### *Je zlo relativní?*

- Největší chybou naší doby podle mne je *zmatení pojmů*, relativizace, mlhavost pojmů. Ztrácíme se v mlze relativismu, kdy každý má svou pravdu a své dobro, a chybí nám pevný, logicky-morální řád, ztrácíme smysl života a dny jsou plytké. Také na to doplácíme.
- Pokud připustíme relativismus, který je však logicky neobhajitelný, a sice relativismus mravní, kdy není nic absolutně a jasně zlé a absolutně a jasně dobré, obhájíme tím tedy všechny ty hrůzné činy **Stalinů, Hitlerů, Himmlerů, Mengelů** a dalších. Pro ně přece ty vyhlazovací tábory a miliony umučených, mrtvých nebo psychicky zdevastovaných a zlomených lidí bylo dobro, vždyť oni sami to říkali, vždyť oni si potřebovali upevnit svou moc, která pro ně byla dobrem. A je přece na nich, jakou si zvolí morálku a jak to vyřeší se svým svědomím, tak kde je problém?
- Pokud však soudíme tyto zrůdy, tak popíráme relativismus, osobní morálku. Je přece soudit nemůžeme.
- Pokud přistoupíme na relativismus, kdy rozliší "zrno od plev"?
- Zajímavé je že většina lidí řekne, "no počkej, to je tvoje pravda", nebo "no to se nedá říct tak jednoduše, to má dvě strany, ta mince, je to jak dobré, tak špatné, to záleží na člověku, situaci,....". No, je pravda, že svět není černý nebi bílý, kolikrát má mnoho odstínů šedi. Existuje však morální zákon, který je univerzální. Důkazem je, že lidé jako zlo vyplní vraždu, znásilnění, tyranii, mučení, agresi, násilí, chamtivost a tak dál, takže mají nějaké společné pojetí o zlu. Pak to ovšem začnou, ve vztahu k sobě, relativizovat, protože si nechtějí připustit, že taky konají občas zlo.

### *Je člověk přirozeně od přírody zlý?*

- Jsem přesvědčen, že nikoli.
- Ano konáme zlo, někdy zcela bezděčně, jindy proto, že prostě nemáme na výběr, někdy proto, že jednáme na základě sklonů (pudů) a ne na základě povinností, jak by řekl Kant. Někdy také proto, že je to pro nás výhodné, jindy konáme zlo, protože to patří ke genetické výbavě a podle tvrdých zákonů přírody silnější/schopnější vyhrává. Nikdy to není zcela obhajitelné. Ten poslední důvod je poslední dobou hodně zmiňován z vědeckých kruhů, ty si myslí, že člověk tak jednat musí, je to exaktně doložitelné. Také považují lidský mozek za vodu a chemické reakce, to si myslím, že nestačí.
- Normální, zdravý člověk však není přirozeně zlý. Myslím si to proto, že pokud bychom vyprávěli o hrůzném řádění Pol Pota, Mao Č'unga, Kim Ir Sena nebo Čikatila, lidé by se zděsili a vyjadřovali by svůj odpor, své znechucení.

### CO MY PROJEKT DAL?

Tento projekt mě vyvedl z takového každodenního praktického přemýšlení a začal jsem přemýšlet o každodenních praktických věcech. Není to paradox. Každý z nás, ať už dříve nebo později si jistě položí otázku typu "Co je dobro/zlo?", "Kde se bere?...", a proto považuji takovéto projekty za velmi důležité. Je důležité se konfrontovat s realitou a nezavírat oči. Je nutné se zamyslet nad naším smýšlením, zda je relativismus logicky nezávadný. Zbytečné to určitě není, neboť se to týká vašeho všedního života! To většinou však, bohužel, člověk pozná, až se to přihodí jemu osobně, když on bude tou obětí, pak začne přemýšlet.

Mými osobními favority v otázkách jsou: "Jsou dobro a zlo rovnocenné?" a "Je existence zla nutná?". Když nad tím začneme systematicky a logicky přemýšlet, není to tak jednoduché, jak se možná zdá. Jsem také přesvědčen, že takovéto otázky kultivují naše myšlení, tříbí logické, etické a filosofické myšlení. A v neposlední řadě obohacuje náš psychický, lépe snad spirituální, chcete-li duchovní život, zejména uvědomění si naší podstaty a přirozenosti. Já sám jsem byl konfrontován s opravdu strašlivým zlem, které se reálně stalo. O většině případů jsem věděl již dříve, avšak byla i kauza, která mě opravdu šokoval do takové míry, že jsem se nestačil divit čeho je člověk schopený a v jakém světě žijeme. A tak ztrácím mnoho iluzí a to mě vede k trochu pesimistickému závěru, že pokud nebude člověk, nebude ani zlo.